internum animæ; ergo Christus in Circumcisione operabatur gratiam, non communicando ei virtutem ad causandam gratiam, sed gratiam, operabatur, ut apprehensus per fidem. Unde S. Thom. *3. par. qu. 70. art. 4.* citato, ait: *In Circumcisione autem conferebatur gratia non ex virtute Circumcisionis, sed ex virtute fidei Passionis Christi, cujus signum erat Circumcisio: ita scilicet, quod homo, qui accipiebat Circumcisionem, profitebatur se suscipere talem fidem, vel alius pro parvulis.*

XII. Ex his patet responsio ad argumenta Scoti. Non enim negamus nos, in Circumcisione collatam fuisse gratiam: sed dicimus, quod hæc non conferebatur per Circumcisionem, quasi Circumcisio haberet vim, & efficaciam per se gratiam conferendi; sed virtute fidei in Christum, cujus Circumcisio signum, & protestatio erat.

Quod si aliqui Patres videntur dicere, Circumcisionem ad remissionem originalis fuisse loco Baptismi, fecisse, quod facit Baptismus — Solum intendunt, quod sicut in Baptismo remittitur peccatum originale, ita remittebatur in Circumcisione, non tamen, quod eo modo, quod remittitur nunc per Baptismum, remitteretur etiam per Circumcisionem. Cum enim, ut ajunt Patres, Circumcisio esset tantum figura Baptismi, non poterat habere vim, quam habet figuratum: ideoque significabat quidem gratiam Baptismi, sed eam per seipsam non dabat.

XIII. Sed dices. Quod conferebat gratiam sine ullo opere operantis, conferebat illam ex opere operato, & vi sua: sed circumcisio conferebat gratiam remissionis peccati originalis parvulis, in quibus certe nullum erat opus, vel fidei, vel devotionis &c. ergo &c.

Respondeo ex dictis, neg. Min. Licet enim dum Circumcisio conferebatur parvulo, nullum esset opus suscipientis; erat tamen opus Ministri circumcidentis, qui tali actu profitebatur pro illo fidem in Christum: erat pactum Dei, qui promiserat, ad positionem talis operis, se remissurum parvulo peccatum originale. Quare probabiliter aliqui dicunt, in Circumcisione parvulos gratiam accepisse ex opere operato; non active vi illius operis ad hoc valentis efficienter, sed passive: quia Deus illam dabat ad positionem illius operis, ex pacto inito cum Abrahamo. Ex quo manet soluta ratio Scoti. Etsi enim Deus non daret Circumcisioni vim remittendi originale; nullo unquam tempore reliquit genus humanum sine remedio a tali morbo: quia sicut ante Circumcisionem subveniebat parvulis aliquo signo nobis ignoto, sicut etiam feminis; quo exhibito, etsi nulla justificandi vis ei inesset, illas ab originali mundabat: ita etiam post datum determinate signum Circumcisionis, eo posito, gratiam remissionis conferebat.

XIV. Hinc solutum manet aliud Scoti argumentum, sumptum, ex Genes. 17. ver. 14. *Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo.* Ex quo S. August. *lib. 16. de Civit. Dei cap. 27.* colligit existentiam peccati originalis.

Nam cum iniisset pactum cum Abrahamo, & præcepisset, ut qui vellent ab originali mundari, tali signo uterentur; consequenter qui illud omittebant, interire debebant, & in peccato mori: non quia in tali signo esset virtus aliqua, sed quia non servaverant pacti conditionem; unde additur: *Quia pactum meum irritum fecit.*

§. V.

Resolutio Quartæ Partis.

XV. Dico. Circumcisio fuit per se necessaria ad justificandos parvulos masculos Hebræorum: ita ut, excepto casu necessitatis, & seclusa dispensatione Dei, non possent ab originali mundari, nisi fides in Christum applicaretur illis per Circumcisionem. Hoc eruitur ex mox citato textu, Gen. 17. *Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, interibit anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.* Licet enim Bellarminus, & alii censeant, per hæc verba solum imponi pœnam mortis corporalis adultis, qui se circumcidere, vel filios suos neglexissent; vel parvulis non circumcisis pœnam cujusdam separationis a populo Dei: Augustinus tamen, *lib. 16. de Civitate Dei cap. 27. Lib. 3. contra Julian. cap. 18.* Et *lib. 6. contra eumdem cap. 7.* quem sequitur Innocentius III. cap. *Majores*, de Baptismo existimant per illa verba imponi parvulis, & adultis pœnam mortis æternæ, ob peccatum originale.

XVI. Dices. Ante institutam Circumcisionem sola fides ad justificationem sufficiebat. Dicit enim Gregorius, lib. 4. Moral. cap. 3. *Quod apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud Veteres pro parvulis sola fides*; ergo sola fides eos poterat justificare sine Circumcisione.

Respondeo cum S. Thom. qu. 70. art. 4. citato, ad 2. *Quod sicut ante institutionem Circumcisionis sola fides Christi futuri justificabat tam pueros, quam adultos; ita etiam Circumcisione data. Sed antea non requirebatur aliquod signum protestativum hujus fidei; quia nondum homines fideles seorsum ab infidelibus cœperant adunari ad cultum unius Dei. Probabile tamen est, quod parentes fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo existentibus, aliquas preces Deo funderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent (quod erat quoddam signaculum fidei) sicut adulti pro se ipsis preces, & Sacrificia offerebant.*

XVII. Dices secundo. *Josue 5.* legitur, quod Populus, qui natus est in deserto, per quadraginta annos incircumcisus fuit. Si ergo Circumcisio necessaria erat ad salutem, omnes, qui in deserto nati, tam pueri, quam adulti, & mortui fuerunt incircumcisi, fuerunt damnati: quod dici deberet de masculis morientibus ante octavum diem.

Respondeo cum eodem S. Thoma citato, *ad 3.* quod Populus in deserto prætermittens mandatum circumcisionis excusatur. Tum quia: nesciebant, quando castra movenda essent. Tum quia, ut Damasc. dicit (*lib. 4. Orthod. fid. cap. 26.*) non necesse erat, eos aliquod signum distinctionis habere, cum seorsim ab aliis populis habitabant. Et tamen, ut August. dicit (*lib. QQ. in Josue, qu. 6*) inobedientiam incurrebant, qui ex contemptu prætermittebant. Videtur tamen, quod nulli incircumcisi mortui fuerint in deserto: quia, ut in *Psal. 104.* dicitur, non erat in tribubus eorum infirmus: sed illi soli videntur mortui in deserto, qui fuerant in Ægypto circumcisi. Si tamen aliqui incircumcisi mortui sunt, eadem ratio est de his, ut de his, qui moriebantur ante circumcisionis institutionem; quod etiam intelligendum est de pueris, qui moriebantur ante octavum diem tempore Legis.

QUÆSTIO V.

De Charactere Sacramentali.

Postquam egimus de gratia, qui est effectus primarius, & dignior sacramenti, agendum est cum S. Thoma de charactere, qui est alter effectus dignitate secundus.

DUBIUM I.

An Sacramenta Novæ Legis imprimant Characterem.

§. I.

Veritas Statuitur.

I. Communiter characteris nomine intelligitur signum quoddam, quo solet res aliqua signari, ut dignoscatur, vel secernatur ab aliis; sicut signari solet servus, vel ovis, vel res usui publico deputata: sicut pecunia signatur Regia effigie, vel sigillo: vel, ut olim, qui militiæ nomen dabant nota aliqua insigniebantur, quæ character militaris dicebatur. Unde Character proprie supponit pro re sensibili. A Theologis tamen transfertur ad significandum signaculum quoddam spirituale, quo Christiani in susceptione quorumdam sacramentorum cultui divino deputantur. De hoc ergo quærimus: An per sacramenta vere imprimatur, & an per omnia.

II. Wicleffus primo, deinde Lutherus, Zuinglius, Calvinus, aliique Novatores characterem sacramentalem aperte inficiantur, tamquam quid novum in Scriptura, & Patribus. Catholici tamen omnes, per aliqua novæ Legis sacramenta imprimi characterem sustinent. Cum quibus

III. Dico. Aliqua sacramenta novæ Legis imprimunt characterem, nempe tria, Baptismus, Confirmatio, & Ordo. Est dogma Fidei sancitum in Cap. *Majores* de Baptismo: in Conc. Florent. in Decreto unionis, & in Tridentino *Sess. 7. Can. 9.* his verbis: *Si quis dixerit, in tribus sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit.*

IV. Prima autem pars, nempe, aliqua sacramenta imprimere characterem, probatur ex Apost. *2. Cor. 1. ver. 21. & 22.* ubi de confirmatione dicit: *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo; & qui unxit nos Deus* (videlicet gratia, quæ recepta in Baptismo per confirmationem roboratur) *Qui & signavit nos* (charactere nimirum, quo veluti signo, novo quodam ac speciali jure anima Deo possessa consecratur) *& dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* Eumdem loquendi modum servat de Baptismo, *ad Ephes. 1. ver. 13.* dicens: *In quo & credentes signati estis Spiritu promissionis sancto*, & cap. 4. ver. 30. *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis.* Super quæ Chrysostomus Homil. 2. *Porro* (inquit) *charactere Spiritus Sancti nos insignivit.* Et infra: *Signati sunt Israelitæ, sed Circumcisionis nota, ut pecora; nos autem, ut filii, signati sumus Spiritu Sancto.*

V. Accedunt alii Patres. Cyrillus Jerosolym. *in Procatechesi* (seu in prologo Catechesεon) *Magna* (inquit) *res est sane, quod nobis proponitur Baptisma.... signaculum sanctum indissolubile.* Et Catechesi 17. Baptizato dicit: *Si gratia dignatus fueris, illustrabitur anima tua... Arma sumes Dæmonibus terribilia: quæ si non habueris, habebis autem in anima signaculum.... &c.* Ambrosius, *lib. 1.* de *Spiritu Sancto, cap. 6.* ad verba Pauli mox relata, Ephes. 1. *Sancto igitur* (inquit) *Spiritu signati sumus, non natura, sed a Deo, quia scriptum est:* Qui signavit nos Deus, qui signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris, *Signati ergo spiritu a Deo sumus..... Spiritu signamur ut splendorem, atque imaginem ejus, & gratiam tenere possimus, quod est utique spirituale signaculum. Nam etsi specie signemur in corpore: veritate tamen* (nota) *in corde signamur.*

VI. Apertius autem Augustinus characterem in tribus præfatis sacramentis imprimi docuit. De Baptismo quidem: tum *Epist. 23. nu. 98.* ad Bonifacium Episcopum, ubi asserit, Baptismum ab impiis in Ecclesia datum ideo valere, quod imprimat *Characterem*: idque probat ex eo, quod illum imprimat & apud hæreticos datum. Tum, *lib. 6. de Bapt. contra Donat. cap. 1.* dicens: *Plenarii Concilii auctoritate originalis consuetudo firmata est, etiam ovem, quæ foris errabat, & Dominicum Chara-*

cterem a fallacibus deprædatoribus suis foris acceperat, venientem ad christianæ unitatis salutem, ab errore corrigi, a captivitate liberari, a vulnere sanari; characterem tamen in ea Dominicum, agnosci potius, quam improbari. Item, *Tract. 6. in Joann.* de baptizato extra Ecclesiam dicit: *Tene ergo quod accepisti, non mutatur, sed agnoscitur. Character est Regis mei, non ero sacrilegus; corrigo desertorem, non immuto characterem.* Et *lib. 2. cont. Epist. Parmeniani, c. 13.* adducta similitudine de charactere militari, subjungit: *An forte minus hærent sacramenta Christiana, quam corporalis hæc nota? Cum videamus, nec apostatas carere Baptismate, quibus utique per pœnitentiam redeuntibus non restituitur; & ideo amitti non posse judicatur.* Videndus etiam est, *l. 2. cont. Epist. Parmeniani, cap. 13.* ubi eodem exemplo desertoris militiæ, cui cum revertitur non repetitur character; ostendit, nec apostatas cum revertuntur novo Baptismate tingi debere. — De Confirmatione etiam lib. 2. contra litt. Petiliani, cap. 104. *Sacramentum* (inquit) *Chrismatis in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est; sicut ipse Baptismus.* — De Ordine etiam, *lib. 2. contra Epist. Parmeniani, cap. 13.* illum comparans Baptismo ait: *Utrumque enim sacramentum est, & quadam consecratione utrumque homini datur: illud cum baptizatur, istud, cum ordinatur: ideoque in catholica utrumque non licet iterari.* Videant ergo Novatores, quam temere effutiant, doctrinam de charactere sacramentali novam esse, nec haberi in Scriptura, & Patribus.

VII. Ex dictis colligit S. Thom. *3. p. q. 63. art. 1.* congruentiam hoc modo: *Quicumque ad aliquid certum deputatur, consuevit ad illud consignari: sicut milites, qui adscribebant ad militiam, antiquitus solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri, eo quod deputabantur ad aliquod corporale.* Sed homines per aliqua sacramenta deputantur ad aliquid spirituale agendum, vel recipiendum pertinens ad cultum Dei; ergo consequens est, ut per ea Fideles aliquo spirituali charactere insigniantur.

VIII. Probatur etiam ratione, quam indicat Tridentinum citato loco sic. Baptismus etiam indigne susceptus, etiam in Novatorum doctrina non potest iterari, ergo signum est, quod relinquit characterem in anima. Si enim nullum relinquit, non est, cur non possit iterari; ut effectum, quem primo non produxit, denuo producat: sed hic effectus non potest esse gratia, aut fides justificans, quia indigne suscipienti Baptismum, etiam juxta ipsos, hæc non conferuntur; ergo erit character.

IX. Respondent, Baptismum iterari non posse, non quia producat characterem, sed ob quadruplicem rationem. Primo: quia significat Christi mortem: Christus autem semel mortuus est. Secundo: quia Baptismus est sacramentum fidei: fides autem est una. Tertio: Quia Deus in Baptismo fœdus init cum homine: fœdus autem divinum perpetuum est. Quarto: quia Baptismus est regeneratio spiritualis: nemo autem generatur plus quam semel.

X. Sed contra primum, sic. Etiam Eucharistia significat Christi mortem, 1. Cor. 11. v. 26. *Quotiescumque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis:* Et tamen Eucharistia, etiam per ipsos, iteratur. — Contra secundum, sic. Sicut est una fides, unum Baptisma, ita dicitur Eucharistia unus panis: & tamen iteratur. Rursus: esto fides sit una, possumus illam sæpius protestari: immo ad Ecclesiam redeuntes catholicæ fidei professionem iterum edere jubentur, quos tamen iterum baptizare foret sacrilegum. — Contra tertium. Pactum divinum in aliis sacramentis adest, immo, juxta Novatores, nil aliud sunt quam sigilla hujus pacti: & tamen iterantur. Deinde: pactum Dei est perpetuum, si homo servet conditiones pacto appositas: at fieri potest, ut homo non servet id, quod promiserat in Baptismo; ergo pactum non impediet, quin iteretur. Contra quartum. Recipiens indigne Baptismum non regeneratur spiritualiter, cum non justificetur; & tamen adhuc iterari non potest. Item: esto via naturæ non possit homo produci, nisi semel; potest tamen in vita gratiæ pluries reproduci: cur ergo non poterit etiam semel spiritualiter genitus regenerari? Quod ergo Baptismus iterari non possit, ex eo procedere potest, quod in anima notam & characterem relinquat. Unde S. August. l. 2. contra Epist. Parmen. c. 13. a S. Thoma relatus, hoc art. 1. *Si militiæ characterem in corpore suo non militans pavidus exhorruerit, & ad clementiam Imperatoris confugerit, ac prece fusa, & impetrata jam venia militare cœperit; nunquid homine liberato, atque correcto, character ille repetitur, ac non potius agnitus approbatur? An forte minus hærent sacramenta Christiana: quam corporalis hæc nota?*

XI. Secunda vero pars; quod nimirum alia sacramenta, præter tria recensita, non imprimant characterem, probatur a S. Thom. *3. p. q. 63. art. 6.* Sic. Per illa sola sacramenta character imprimitur, per quæ homo specialiter deputatur ad agendum, vel recipiendum aliquid pertinens ad cultum Dei: sed non omnia sacramenta sic disponunt hominem, sed sola tria; ergo &c. Maj. explicatur pulchra analogia. Illi soli apud homines consueverunt ab Imperatoribus charactere insigniri, qui suscipiunt potestatem, vel suscipiendi, vel exercendi aliquod officium publicum in Civitate, vel Regno. Attamen non omnes, qui in mensa Regis comedunt, aut qui Regi reconciliantur, aut qui homines in Regno multiplicant, charactere insigniuntur; sed soli illi, qui ad familiam Regis admittuntur, qui militant in ejus exercitu, & quibus committitur aliquod officium speciale ad gubernium Regni. Min. vero prob. Quamvis enim omnia sacramenta sint cæremoniæ, & cultus sacri; & omnia exhibeant aliquod remedium contra peccatum, quia omnia conferunt gratiam: non tamen omnia, sed sola tria ordinantur directe ad hominem bene disponendum, & consecrandum circa cultum Dei. Pœnitentia enim solum restituit hominem in gradum pristinum: Extrema unctio solum removet reliquias peccatorum: Matrimonium solum datur ad refrenandas concupiscentiæ vires. Eucharistia, esto sit essentialiter cultus, quia Sacrificium Ecclesiæ, non tamen ordinat, vel deputat hominem ad aliquid ulterius agendum, vel recipiendum in sacramentis; cum potius sit finis, & consummatio omnium sacramentorum. At per Baptismum confertur homini facultas suscipiendi cætera sacramenta; & datur introitus in familiam Christi. Per Confirmationem adscribitur militiæ Christi, & accipit robur ad pugnandum pro Christo: per Ordinem datur facultas offerendi Sacrificium, aliaque sacramenta ad Dei cultum ministrandi; ergo &c.

§. II.

Solutio Objectionum.

XII. Objiciunt primo contra primam partem Novatores. Nomen characteris in Scripturis non legitur.

Respondeo, quod esto nomen characteris in Scripturis non legatur, legitur tamen res significata per nomen; nempe, nos Spiritu Sancto *Signari*, ut ostendimus ex Paulo. Neque enim necesse est, ut omnia nomina, quibus in re fidei utimur, expresse in Scripturis inveniamus. Nomina quippe *Hypostasis*, & *Persona* expresse Scriptura non habet, ut ex Hier. *Epist. 14.* alias *17. ad Damasum.* Patrem esse Ingenitum, Scriptura non dicit, teste August. *Epist. 175.* modo *239.* & tamen hæc nec ipsi hæretici inficiantur.

XIII. Dices. Character significare debet aliquid sensibile; sed nihil sensibile potest imprimi in anima; ergo &c. Maj. probatur. Nam per nos character est distinctivus baptizati a non baptizato: si autem sensibile non est, unde dignosci poterit?

Respondeo, satis esse, ut sit sensibile in sua causa; quia imprimitur per sacramentum sensibile; & etiam in suis effectibus: datur enim ad effectus sensibiles, quod satis est. Hoc enim ipso, quod externo sensu cognoscimus, aliquem esse baptizatum, videmus eum ad alia sacramenta promoveri; cognoscimus etiam, interius in ejus anima esse characterem.

XIV. Objiciunt secundo, & instant. Sicut per sacramenta novæ Legis distinguitur fidelis ab infideli, ita etiam per sacramenta veteris Legis: sed hæc non imprimebant aliquem characterem in anima; ergo &c.

Respondeo ex S. Thom. 3. part. q. *63.* art. 1. ad 3. *Quod sacramenta veteris Legis non habebant in se spiritualem virtutem, ad aliquem spiritualem effectum operandum; & ideo in illis sacramentis non requirebatur aliquis spiritualis character: sed sufficiebat ibi corporalis Circumcisio, quam Apostolus signaculum nominat, Rom. 4.* — Immo ex hoc conficio argumentum pro nobis sic. Sacramenta vetera, quæ conferebant vi sua sola sanctitatem externam, corporalem, & legalem, relinquebant characterem in corpore, ut constat in Circumcisione; quæ corporali nota distinguebat Judæos ab aliis, eosque idoneos efficiebat ad alias cæremonias legales: ergo Baptismus cujus figura fuit Circumcisio, & qui sanctitatem veram, & spiritualem confert, & christianos ab aliis distinguit, eosque reddit idoneos ad alia sacramenta, relinquit characterem spiritualem in anima.

XV. Objiciunt tertio. Character significat distinctionem membrorum Christi ab aliis: sed hoc fit per æternam prædestinationem; quæ nil ponit in anima; ergo &c.

Sed respondeo, dist. Maj. Distinctionem, quoad actus præsenti Ecclesiæ convenientes, conc. maj. Quoad præmium futuræ gloriæ, nego maj. & similiter dist. min. nego conf. Ita S. Thom. citat. *ad 1.* dicens: *Fideles Christi ad præmium quidem futuræ gloriæ deputantur signaculo prædestinationis divinæ; sed ad actus convenientes præsenti Ecclesiæ deputantur quodam spirituali signaculo eis insignito, quod character dicitur.*

XVI. Objiciunt quarto. Dum homo militiæ adscribitur, sufficit, ut verbotenus admittatur a Duce, aut in aliquo libro describatur, absque eo quod corporali sigilletur charactere; ergo, ut homines adscribantur militiæ Christi, nullus requiritur in anima character.

Respondeo, omisso ant. (nam ut ex August. vidimus olim milites aliqua nota distinguebantur, & modo, si non in corpore, saltem in vestibus, aut alio externo charactere distinguuntur) nego conseq. Major enim est efficacia voluntatis, & operationis divinæ, quam humanæ. Unde sicut amor humanus nihil producit in amato; amor tamen divinus, gratia, aliisque donis supernaturalibus intrinsece ornat quem amat: sic esto Dux humanus ad militiam adscribat homines nihil in eis efficiendo; Deus tamen eos, quos suos facit, charactere donat interno, quo a non suis secernantur.

XVII. Objiciunt ultimo contra secundam partem. Per omnia sacramenta fit homo particeps Sacerdotii Christi: sed character sacramentalis nil aliud est, quam participatio Sacerdotii Christi; ergo &c.

Confirmatur. Character est quædam consecratio hominis Deo; sed quolibet sacramento homo dicatur, & consecratur Deo, cum sanctificetur; ergo &c.

Respondeo cum S. Thom. 3. p. q. 63. art. 6. ad 1. *Quod per omnia sacramenta fit homo particeps Sacerdotii Christi, ut participans aliquem effectum ejus: non tamen per omnia sacramenta deputatur ad agendum aliquid, vel recipiendum, quod pertineat ad cultum sacerdotii Christi: quod quidem exigitur ad ad hoc, quod sacramentum Characterem imprimat.*

Ad Confirm. respondeo ex eodem, ibid. ad 1. *Quod per omnia sacramenta sanctificatur homo, secundum quod sanctitas importat munditiem a peccato, qui fit per gratiam: sed specialiter per quædam sacramenta, quæ characterem imprimunt, homo sanctificatur quadam consecratione, utpote deputatus ad divinum cultum: sicut etiam res inanimata sanctificari dicuntur, in quantum divino cultui deputantur.*

DUBIUM II.

Natura, Proprietates, & Subjectum Characteris.

§. I.

Quid sit Character.

I. Dico cum S. Thom. 3. *p. q. 63. art. 2.* quod character est spiritualis potestas ordinata ad recipiendum, vel tradendum ea, quæ sunt divini cultus. Probat S. Thomas. Quia charactere homo fit aptus ad divina: sed hæc aptitudo consistit in potestate, partim passiva recipiendi divina, partim activa tradendi divina aliis; ergo &c. Hinc character Baptismi consistit in quadam aptitudine passiva recipiendi alia Sacramenta. Character Confirmationis in aptitudine partim passiva disponente ad alia sacramenta, partim activa profitendi exterius fidem. Character Ordinis in aptitudine activa conficiendi, & ministrandi divina.

II. Addit tamen S. Thom. quod hæc spiritualis potestas, *in qua consistit character, est instrumentalis: sicut etiam supra dictum est de virtute, quæ est in sacramentis. Habere enim sacramenti characterem competit Ministris Dei: Minister autem se habet per modum instrumenti, ut Philosophus dicit in 1. Polit.* (c. 3.) —— Est virtus instrumentalis derivata a Sacerdotio Christi tamquam participatio ejus. Nam ut ait S. D. ibi art. 3. *Character proprie est signaculum quoddam, quo aliquid insignitur, ut ordinatum in aliquem finem: sicut charactere insignitur denarius ad usum commutationum; & milites charactere insigniuntur, quasi ad militiam deputati. Homo autem fidelis ad duo deputatur. Primo quidem, & principaliter ad fruitionem gloriæ: & ad hoc insignitur signaculo gratiæ, secundum illud Ezech. 9.* Signa Thau super frontes vivorum gementium, & dolentium. *Et Apocalypsis 7.* Nolite nocere terræ, & mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum. *Secundo autem deputatur quisque fidelis ad recipiendum, vel tradendum aliis ea, quæ pertinent ad cultum Dei: & ad hoc proprie deputatur character sacramentalis. Totus autem ritus Christianæ Religionis derivatur a Sacerdotio Christi. Et ideo manifestum est, quod character sacramentalis specialiter est character Christi, cujus Sacerdotio configurantur fideles, secundum sacramentales characteres: qui nihil aliud sunt, quam quædam participationes Sacerdotii Christi ab ipso Christo derivatæ.* Hæc S. Thom. Cum enim, ut ait ibi, *ad 2.* propria ratio characteris sit esse signum configurativum alicui principali, apud quem residet auctoritas ejus; & Christus sit Auctor Christiani cultus: ideo qui deputantur ad hunc cultum, & charactere insigniuntur, Christo configurantur.

III. Si autem quæras: In quo genere sit character? Respondeo cum S. Thom. cit. art. 2. Quod *Sicut virtus, quæ est in sacramentis non est in genere per se, sed per reductionem; eo quod est quiddam fluens, & incompletum: ita etiam character non proprie est in genere, vel specie; sed reducitur ad secundam speciem qualitatis.*

Ex quibus deducitur primo: characterem non reduci ad genus relationis, ut vult Scotus. Nam ut docet S. Thomas artic. 2. citato, ad 3. *Relatio, quæ importatur in nomine signi, oportet, quod supra aliquid fundetur. Relatio autem hujus signi, quod est character, non potest fundari immediate in essentia animæ; quia sic conveniret omni animæ naturaliter. Et ideo oportet aliquid poni in anima, super quod fundetur talis relatio: & hoc est essentia characteris. Unde non oportebit, quod sit in genere relationis, sicut quidam posuerunt.* Addo: quod relatio per se non producitur, sed posito fundamento resultat, juxta tritum axioma: *Ad relationem non datur per se motus:* sed character per veram actionem a sacramentis producitur; ergo non est relatio. Deber ergo aliquid absolutum prius produci in anima quo in se immutetur, & hoc erit character.

IV. Deducitur secundo: characterem deduci ad secundam speciem qualitatis, quæ est potentia. Nam character ad eam speciem qualitatis debet reduci, quæ per se est immobilis, & qua possit quis bene, aut male uti: sed qualitas per modum passionis non est immobilis, cum cito transeat: habitu vero non potest homo bene, aut male uti; sed vel determinate bene, si sit bonus, vel determinate male, si sit malus: potentia autem utrumque habet; ergo &c.

Maj. patet. Character enim ex una parte est immobiliter in anima, cum sit indelebilis: ex alia, charactere potest homo uti, & bene, & male: potest enim uti charactere Baptismi ad recipienda alia sacramenta, & fructuose, & etiam sacrilege. Charactere Confirmationis ad profitendam fidem coram Tyranno ex motivo Religionis, & sic bene: & etiam ex motivo inanis gloriæ, & sic male. Charactere Ordinis ad religiose consecrandum, & sic bene: & etiam sacrilege, & sic male. Si enim character dicta omnia respiceret, ut determinate religiose, & sancte exercenda: nusquam valide exercerentur, si irreligiose.

V. Dices. Character non est indifferens ad bonum, & malum, sed determinatus ad bonum; ergo ad habitum reducitur, non ad potentiam. Ant. prob. primo. Character determinate inclinat ad bonum, scilicet, ad verum Deo cultum per sacramenta exhibendum. —— Secundo. Character est qualitas supernaturalis a Deo, ut Auctore gratiæ; participata —— Tertio. Character est participatio Sacerdotii Christi, quod est determinatum ad bonum —— Quarto. Character agit, ut motus a Christo; ergo determinate movetur ad bonum: alias si malum ageret, hoc refunderetur in Christum. —— Quinto. Ut qualitas sit determinata ad bonum, sufficit, quod sit determinata ad bonum in propria materia, esto non sit determinata ad bonum in alio genere. Sic character determinatus est ad physice conficienda sacramenta, quod semper bonum est: quod autem in genere moris conficiantur, aut recipiantur male, hoc ex charactere non est.

VI. Respondeo, nego ant. Ad primam prob. dist. ant. nego antec. Differentia ergo inter habitum, & potentiam non est, quod habitus inclinet ad bonum objectum; potentia vero ad objectum indifferenter bonum, & malum: sed quod habitus determinet subjectum, ut eo non possit uti, nisi bene, si sit bonus, vel nisi male si sit malus. Potentia autem relinquit subjectum indifferens, ut ea possit uti, & bene, & male, ut de charactere vidimus: & ideo ad speciem potentiæ reducitur.

Ad secundum dico, quod licet id, quod est a Deo auctore supernaturali semper inclinet ad bonum objective; non tamen semper facit subjectum determinate bonum, quin eo possit male uti. Donum enim prophetiæ est a Deo auctore gratiæ, & tamen, eo Balaam, & Caiphas male usi fuerunt.

Ad tertium similiter dico, quod character, ex quo est participatio Sacerdotii Christi, determinat ad bonum objective, nempe, ad verum cultum, non tamen ad bonum subjective; ita ut subjectum faciat bonum, & bene utens illo.

Ad quartum, nego cons. & id, quod infertur. Esto enim character sit virtus instrumentalis non agens nisi, ut mota a Christo: quia tamen in modo operandi subditur operantis arbitrio in casu quo quis male utatur, puta, si Sacerdos consecret ad fortilegium, illud non reducitur in Christum, sed in malitiam Ministri, ea abutentis. Sicut licet mens Caiphæ moveretur a Spiritu Sancto, tamquam instrumentum, quando prophetavit; peccavit tamen, quin illud peccatum in Spiritum Sanctum refunderetur, sed in Caipham Spiritus Sancti dono abutentem, & ex prava intentione verba a Spiritu Sancto inspirata proferentem.

Ad quintum dico, proprium characteris objectum esse verum practicum; & materiam ejus esse cultum religiosum, ut in praxi faciendum: unde indifferenter illum respicit sive religiose præstandum.

VII. Deducitur tertio: characterem sacramentalem esse potentiam physicam, & non pure moralem, ut putat Suarez. Et probatur. Tum quia: potestas Sacerdotii Christi, cujus est participatio, & virtus instrumentalis, physica est, & physice operans. Tum quia: Minister instrumentaliter physice concurrit ad conversionem panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi, & non solum moraliter; ergo virtus, qua ad hoc faciendum concurrit, nempe, character, physica est, & non tantum moralis. —— Et ex hoc apparet differentia inter deputationem factam ab homine, & a Deo. Nam homo, dum deputat aliquem ad officium, non dat illi virtutem ad dictum officium idonee exercendum; sed idoneitatem, & virtutem in eo supponit, & solum extrinsece, & voluntate deputat. At Deus non supponit in Ministris idoneitatem; sed suam potius facit, eosque deputando facit idoneos, qui prius idonei non erant: ideoque simul eis dat virtutem per impressionem alicujus virtutis supernaturalis, quam characterem nominamus.

§. II.

Proprietates Characteris.

VIII. Duæ videntur esse Characteris proprietates. Prima, quod sit indelebilis. Secunda, quod conferat subjecto quamdam idoneitatem.

Circa primam ergo suppono duo. Primum: characterem non esse ita indelebilem, ut per potentiam extraordinariam Dei deleri non possit. Certum enim est, posse Deum absolute suum concursum conservativum characteris suspendere; quo suspenso cueret, ac deleretur character. —— Secundum est: characterem esse indelebilem, non quidem ab intrinseco, & ex natura sua; quia cum, ut diximus, sit virtus communicata ad agendum instrumentaliter, ex natura sua habet esse fluens, & proinde delebile: sed ab extrinseco, quatenus statuit Deus semper illum conservare. Unde

IX. Dico. Character inest animæ indelebiliter. Est dogma fidei sancitum in Florentino, *Dec. ad Armenos*, & Tridentin. *Sess. 7. Can. 9.* Traditurque a S. Thom. 3. *p. q. 63. art. 5.* Et probat primo, *in arg. sed contra*, ex August. *l. 2. contra Epist. Parmen. cap. 13.* dicente: *Non minus hærent sacramenta Christiana, quam corporalis nota militis: sed character militaris non repetitur, sed agnitus approbatur in eo, qui veniam meretur ab Imperatore, post culpam; ergo nec character sacramentalis deleri potest.* —— Probat ulterius *in Corp.* hac ratione: *Character sacramentalis est quædam participatio Sacerdotii Christi in fidelibus ejus, ut scilicet sicut Christus habet plenam spiritualis Sacerdotii potestatem; ita fideles ejus ei configurentur in hoc, quod participant aliquam spiritualem potestatem respectu sacramentorum, & eorum, quæ pertinent ad divinum cultum . . . . . Sed Sacerdotium Christi est æternum, secundum illud Psalm. 109.* Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech: *& inde est, quod omnis sanctificatio, quæ fit per Sacerdotium ejus, est perpetua, re consecrata manente; quod patet etiam in rebus inanimatis. Nam Ecclesia, vel Altaris manet consecratio semper, nisi destruatur;* ergo &c.

X. Sed dices primo. Gratia perfectior est charactere, cum sit participatio naturæ divinæ, quæ æterna est, & immortalis: & tamen gratia inest indelebiliter & inamissibiliter; ergo nec character.

Respondeo cum S. Thom. a. 5. citato, ad 1. *Quod aliter est in anima gratia, & aliter character. Nam gratia est in anima sicut quædam forma, habens esse completum in ea: character autem est in anima, sicut quædam virtus instrumentalis, ut supra dictum est. Forma autem completa est in subjecto secundum conditionem subjecti: & quia anima est mutabilis; secundum liberum arbitrium, quamdiu est in statu viæ, consequens est, quod gratia insit animæ mutabiliter. Sed virtus instrumentaria magis attenditur secundum conditionem principalis agentis: & ideo character indelebiliter inest animæ, non propter sui perfectionem, sed propter perfectionem Sacerdotii Christi, a quo derivatur character, sicut quædam instrumentalis virtus.*

Hac ratione dicit S. Thom. ibi, *ad 2.* quod licet aliquis prava voluntate amittat fidem Baptismatis per apostasiam a fide, non amittit tamen Characterem; quia hujus conservatio non ex motu voluntatis humanæ dependet, sed ex motione Dei. Et ideo *Quantumcumque humana voluntas moveatur in contrarium, character non removetur, propter immobilitatem principalis moventis.* Et adducit S. Augustin. *l. 1. de Bapt. contra Donat. c. 1.* dicentem: *Nec ipsos apostatas videmus carere Baptismate, quibus utique per pœnitentiam redeuntibus non restituitur; & ideo amisti non posse judicatur.*

XI. Dices secundo. Quidquid fit de charactere Baptismatis, character tamen Ordinis delebilis est per hæresim, aut excommunicationem. Unde Ordinationes factæ ab hæreticis, excommunicatis, suspensis quamvis antea legitime ordinatis, fuerunt (saltem olim) reprobatæ & iteratæ.

Respondeo, quod de hoc (si Deus annuerit) dicemus de sacramento Ordinis. Modo neg. absolute ant. Esto enim Ordinati ab hæreticis, suspensis, excommunicatis vel alio modo contra formam sacrorum Canonum, fuerint semper judicati suspensi, & irregulares; nunquam tamen fuerunc tamquam iritæ reprobatæ, ac iteratæ tales Ordinationes; dummodo factæ a Ministro legitime ordinato, & secundum formam ex Christi institutione præscriptam. De quo suo loco dicetur.

XII. Infertur ex his, cum S. Th. *a. 5.* citato *ad 3.* characterem remanere etiam post hanc vitam in Beatis, & Damnatis. Nam *Quamvis post hanc vitam non remaneat exterior cultus, & remanet tamen character: & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam. Sicut etiam militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam: & in his qui vicerunt, ad gloriam, & in his, qui victi, ad pœnam.*

XIII. Circa secundam characteris proprietatem, dico. Character confert subjecto quamdam idoneitatem ad ea, quæ sunt divini cultus. Probo ex dictis. Id enim ad externum Dei cultum dat idoneitatem, quod reddit subjectum aptum ad alia sacramenta, sive recipienda, sive ministranda: hoc autem facit character, nam in Baptismo reddit hominem aptum ad reliqua sacramenta recipienda; ita ut (una excepta Eucharistia, quæ non consistit in usu) irrita sint, si non baptizato conferantur. In Confirmatione Neophytum reddit idoneum ad fidem coram quocumque publice confitendam. In Ordine reddit Ministrum aptum ad conficienda, & ministranda aliis sacramenta.

§. III.

Subjectum Characteris.

XIV. Suppono, subjectum capax characteris esse solam creaturam: quia solum illud est capax characteris, quod est capax ministerii, nempe, participandi potestatem: character enim non est ipsa substantialis, & plena potestas, sed solum participatio ejus. Sola autem pura creatura est capax ministerii, per modum participationis. *Et propter hoc* (inquit S. Thom. hac q. 63. a. 5.) *etiam Christo non competit habere characterem; sed potestas Sacerdotii ejus comparatur ad characterem, sicut id, quod est plenum, & perfectum ad aliquam sui participationem.* Character autem est solum quædam participatio Sacerdotii ipsius; & qui potestate in Ecclesia fruuntur. sunt Ministri ipsius, & pro ipso legatione funguntur, ut ait Apostolus, 1. Cor. 4. v. 1. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei.* Et 1. Cor. 5. v. 20. *Pro Christo ergo legatione fungimur.* Igitur in Christo non est character; hic enim est tessera militis non Ducis; signaculum ovis, non Pastoris, subditi, non Principis.

XV. Quod in quæstionem venit, est: in qua parte hominis recipiatur character, ut in subjecto. Et quidem certum est, subjectum, saltem radicale, & ut *Quod*, characteris sacramentalis esse animam. Primo: quia Florentinum, & Tridentinum Concilia definiunt, characterem in anima imprimi. Secundo: quia character est signum spirituale; ergo petit subjectum spirituale. Tertio: quia est indelebile; ergo petit subjectum, quod immutabiliter perseveret; non ergo in composito humano, quod est corruptibile, sed in anima immortali recipitur. Quærendum ergo solum restat: an recipiatur in anima immediate, & proxime: An vero subjectum immediatum, & *Quo* characteris sit aliqua animæ potentia, nempe, intellectus, an voluntas.

XVI. Dico. Subjectum proximum, & immediatum characteris non est essentia animæ, sed intellectus practicus. Ita S. Th. 3. *p. q. 63. a. 4.* Qui hoc discursu probat priorem partem, *Character est quoddam, signaculum quo anima insignitur ad suscipiendum, vel aliis tradendum ea, quæ sunt divini cultus: divinus autem cultus in quibusdam actibus, consistit.* Sed *ad actus proprie ordinantur potentiæ animæ, sicut essentia ordinatur ad esse:* ergo *character non est sicut in subjecto in essentia animæ, sed in ejus potentia.*

Posterior pars colligitur ex eodem, ibidem, *ad 3.* sic: Cultus Dei, ad quem ordinatur character, *Est quædam fidei protestatio per exteriora signa;* ergo character in ea potentia recipi debet, in qua est fides; ergo intellectu practico.

XVII. Dices tamen contra primam partem, primo. Character, ex dictis, est quædam potentia supernaturalis; ergo debet recipi immediate in anima, in qua recipiuntur aliæ potentiæ naturales.

Respondeo, neg. cons. cum S. Th. citato, ad 2. Et disparitas est inter potentias naturales, & supernaturales, qualis est character: quod illæ procedunt immediate ex principiis ipsius essentiæ: & ideo essentia animæ est subjectum immediatum earum. At character est quædam supernaturalis potentia ab extrinseco adveniens, non ipsi animæ immediate, sed ejus potentiæ, nempe, intellectui, elevando ipsum; ut suo imperio possit alias potentias movere, & applicare ad actiones, & passiones ad cultum Dei pertinentes. Unde sicut gratia, quæ est prima radix vitæ supernaturalis, immediate recipitur in anima, quæ est prima radix vitæ naturalis: ita character, qui est potentia supernaturalis, debet immediate recipi in potentia naturali, cujus actum elevat: omne enim, quod ad actum ordinatur, est potentiæ tribuendum.

XVIII. Dices secundo. Idem est subjectum immediatum formæ, & dispositionis ad illam; sed subjectum immediatum gratiæ, ad quam disponit character, est anima; ergo hæc erit subjectum immediatum Characteris.

Respondeo primo, neg. maj. Nam contritio est dispositio ultima ad gratiam: & tamen gratia est in anima, & contritio est in voluntate. Rursus: ex D. Th. 1. 2. *q. 74. a. 4. ad 3.* bonitas imaginationibus, quæ est in sensu, est dispositio ad scientiam, quæ est in intellectu: & similiter peccatum veniale, quod est in sensualitate potest esse dispositio ad peccatum mortale, quod est in ratione —— Secundo, ex eodem S. Doctore in 4. *dist. 4. q. 2. a. 2. q. 1. ad 1.* dico, majveram esse de dispositione, quæ transit in formam; falsam vero de dispositione, quæ non transit in formam: *Dispositionem* (inquit) *esse in eodem cum eo, ad quod disponit, non est necesse; nisi quando dispositio postea fit perfectio: sicut scientia dispositio, & scientia habitus sunt in eodem subjecto proximo. Non autem hoc oportet, quando dispositio, & perfectio differunt per essentiam, sed possunt esse in diversis subjectis; & præcipue quando illa diversa habent ordinem ad invicem: sicut operatio sensibilis est dispositio ad intelligibilem operationem: & similiter character est dispositio ad gratiam.* —— Tertio, distingui potest maj. & concedi, vel omitti de dispositione physica; negari autem de dispositione solum morali, & congruitatis, qualis est character: qui dicitur dispositio ad gratiam, non quia inter unum, & alterum sit ordo causalitatis, cum unum possit sine alio manere; sed tantum quædam congruitas. Cum enim usus characteris sit Deum colere; & hoc digne, ac religiose fieri non possit sine gratia; congruum est, ut Deus, qui dat characterem, det ex consequenti etiam gratiam. Hæc notanda sunt.

XIX. Dices tertio contra eamdem. Absolvere a peccatis, cantare Evangelium, profiteri fidem cotra tyrannos, qui finguntur actus characteris, non sunt actus characteris, sed vel fidei, vel religionis, vel potentiarum externarum; ergo character non est principium alicujus operationis.

Confirmatur. Character Baptismi, utpote potentia mere receptiva, nihil agit, sed solum disponit ad recipienda alia sacramenta; ergo &c.

XX. Respondeo, præfatas operationes non esse quidem actus characteris ab ipso *elicitos*; esse tamen actus ab ipso *imperatos*. Nam character Diaconi imperat, ut cantetur Evangelium, Sacerdotalis, ut absolvatur a peccatis, ut verba consecrationis proferantur. Imperium autem est actus potentiæ animæ, nempe, intellectus.

Ad Confirmat. fateor, characterem Baptismi esse potentiam non activam, sed passivam: sed cum sit potentia passiva in se recipiens characterem Confirmationis, & Ordinis; si illi non subjectantur immediate in essentia animæ, nec ille immediate in ea recipi poterit. Dici etiam posset, characterem Baptismi esse aliquomodo activum; imperat enim receptionem aliorum sacramentorum.

XXI Dices contra secundam partem. Character per se ordinatur ad actus divini cultus: sed actus divini cultus exhibentur a voluntate, non ab intellectu; ergo in voluntate non in intellectu est character.

Respondeo, characterem ordinari ad actus divini cultus, eos imperando, non eos eliciendo. Esto autem elicere actus cultus ad voluntatem spectet, eos tamen imperare intellectus est.

QUÆSTIO IV.

De Auctore Sacramentorum.

DE causa efficiente sacramentorum quæstio est. Triplicem autem causam efficientem considerare possumus. Unam principalem, & omnino independentem, in qua est potestas auctoritatis. Aliam instrumentalem, in qua dicitur esse potestas excellentiæ. Aliam instrumentalem, sed instrumenti separati, in qua dicitur esse potestas ministerialis. De causa efficiente sacramentorum primo: & secundo modo agemus hac in quæstione. De causa autem tertio modo, nempe, ministeriali, in sequenti.

DUBIUM UNICUM.

An Christus Omnia Nova Legis Sacramenta instituerit: & an Omnia Immediate?

§. I.

Certa Prænotantur.

I. CErtum est, ut docet S. Thom. 3. *part. quæst. 64. art.* 1. & 2. causam principalem sacramentorum esse solum Deum: ipse enim solus est, qui ex auctoritate gratiam dare potest: ipse solus, qui principaliter operatur interius ad effectum sacramenti. Tum quia: solus ipse est, qui illabitur animæ, in qua sacramenti effectus existit. Tum qua: gratia, quæ interior sacramenti effectus est, a solo Deo principaliter venit, cujus naturæ est formalis participatio (ut ostendimus, *Tom.* 1. *in* 2. *Quæst.* 3. *de Grat. Habituali*, *Dub.* 7.) Character autem, qui est interior quorumdam sacramentorum effectus, virtus instrumentalis est a Deo manans; quæ reddit hominem capacem, vel recipiendi, vel tradendi aliis sacramenta. Hinc fit, solum Deum posse sacramenta principaliter instituere.

II. Quia vero Christus est Deus, & homo: aliter est institutor sacramentorum, ut Deus, aliter ut homo: sicut aliter in eis operatur, ut Deus, aliter ut homo. Quod exponit S. Thom. citata *q.* 64. *a.* 3. sequentibus verbis: *Interiorem sacramentorum effectum operatur Christus, secundum quod est Deus, & secundum quod est homo: aliter tamen, & aliter. Nam secundum quod est Deus, operatur in sacramentis per auctoritatem: secundum autem quod est homo operatur ad inferiores effectus sacramentorum meritorie, & efficienter, sed instrumentaliter. Dictum est enim, quod Passio Christi, quæ competit ei secundum humanam naturam causa est nostræ justificationis, & meritorie, & effective: non quidem per modum principalis agentis, sive per auctoritatem, sed per modum instrumenti; in quantum humanitas est instrumentum divinitatis ejus. Sed tamen quia est instrumentum conjunctum divinitati in persona, habet quamdam principalitatem, & causalitatem respectu instrumentorum extrinsecorum, qui sunt Ministri Ecclesiæ. . . . Et ideo sicut Christus, in quantum Deus, habet potestatem auctoritatis in sacramentis: ita in quantum homo, habet potestatem ministerii principalis, sive potestatem excellentiæ.*

Hæc autem potestas excellentiæ, ut ibi profequitur, consistit in quatuor. Primo: quod sacramenta habeant virtutem sanctificandi, non solum meritorie, sed efficienter a meritis & Passione Christi. Secundo: quod sacramenta sanctificentur in nomine Christi, & per invocationem nominis ejus conferri debeant. *Quem*, ut ait Apost. Rom. 3. *proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius*. Tertio: quod Christus potuit instituere sacramenta, determinando materias, & formas ipsorum: Quarto: quod potuit etiam sine sacramentis gratiam conferre, & peccata remittere, sicut legitur in Evangeliis erga multos fecisse.

III. Potestatem auctoritatis, quam habuit Christus, ut Deus, nulli creaturæ potuit communicare; potestatem autem excellentiæ *Potuit* (verba sunt S. Thom. ibidem a. 4.) *Ministris communicare; dando scilicet eis tantam gratia plenitudinem, ut eorum meritum operaretur ad sacramentorum effectus; ut ad invocationem nominum ipsorum sanctificarentur sacramenta, & ut ipsi possent sacramenta instituere, & sine ritu sacramentorum effectum sacramentorum conferre solo imperio. Potest enim instrumentum conjunctum, quanto fuerit fortius, tanto magis virtutem suam instrumento separato tribuere, sicut manus baculo.*

IV. Verum esto potuerit, prætermisit tamen (addit S. D. ibi, *ad* 1.) potestatem excellentiæ Ecclesiæ Ministris communicare: non ex invidia, *Sed propter fidelium utilitatem; ne in homine spem ponerent, & ne essent diversa sacramenta, ex quibus divisio in Ecclesia oriretur, sicut apud illos, qui dicebant:* Ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, *ut dicitur* 1. *ad Cor.* 1. Hanc rationem hausisse crediderim S. Thomam ex S. Augustino, *Tract.* 5. *in Joann.* dicente: *Potuis autem Dominus Jesus Christus, si vellet, dare potestatem alicui servo suo, ut daret Baptismum suum tamquam vice sua; & transferre a se baptizandi potestatem, & constituere in aliquo servo suo, & tantum vim dare Baptismo translato in servum, quantum vim habuit Baptismus datus a Domino. Hoc noluit ideo, ut in illo spes esset baptizatorum, a quo se baptizatos agnoscerent. Noluit ergo servum ponere spem in servo. Ideoque clamabat Apostolus, cum videret homines volentes ponere spem in seipso:* Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? . . . . *Intendite. Et potuit hanc potestatem servis dare, & noluit. Si enim daret hanc potestatem servis, ut ipsorum esset, quod Domini erat; tot essent Baptismi, quot essent servi: ut quomodo dictum est Joannis, sic diceretur Baptisma Petri, sic Baptisma Pauli &c. Ergo ne tot Baptismata diceretur quot essent servi, qui baptizarent accepta potestate a Domino; sibi retinuit Dominus baptizandi potestatem, servis ministerium dedit.* Hæc Augustinus Quibus præmissis.

§. II.

Resolutio Dubii.

V. DIco, Sacramenta novæ Legis omnia fuerunt a Christo instituta, & quidem immediate. Prior pars est dogma fidei. Unde Tridentinum, *Sess.* 7. *Can. de Sacr. in Com.* anathemate ferit eum, qui *Dixerit, sacramenta nova Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta*. Et quidem: nam sacramenta instituere, est rebus sensibilibus conjungere virtutem producendi gratiam: ad quam, cum res sensibiles nullam seipsis habeant proportionem, oportet, ut hanc accipiant ab Auctore gratiæ Christo.

VI. Probatur etiam, percurrendo singula. De Baptismo enim exploratum est, *Matth. ultimo*, *vers.* 18. & 19. ubi Christus ait: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra. Euntes ergo docete omnes Gentes, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* —— De Eucharistia, *Matth.* 26. *v.* 26. ubi Christus: *accepit panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait; accipite, & comedite, hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus &c.* Item, *Marci* 14. *Luca* 22. & 1. *Cor.* 11. —— De Pœnitentia, *Joann.* 20. *a. v.* 21. ubi ejus discipulis, ait: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quibus verbis Ordinem quoque instituisse creditur. Quem præterea instituisse credendum est, cum, *Luca* 22. Eucharistiam instituens, eam conficiendi Apostolis tradidit potestatem, dicens, *v.* 19. *Hoc facite in meam commemorationem.*

VII. Tria autem reliqua sacramenta, Confirmationem, Extremam unctionem, & Matrimonium, a Christo instituta fuisse Scriptura expresse non loquitur. Id tamen docet Ecclesia, Traditione fulta, in Tridentino, *Sess.* 7. *Can.* 1. citato. Id etiam docuit S. Ambrosius, lib. 4. de Sacram. cap. 4. *Auctor Sacramentorum quis est, nisi Dominus Jesus? De Cælo ista sacramenta venerunt.* Et sane: cum hæc tria, Confirmatio, Extrema unctio, & Matrimonium in Scripturis Canonicis commendentur, nec eorum institutio expressa legatur; tunc ea fuisse a Christo instituta æquum est credere, cum, referat S. Lucas, *Act.* 1. Christus post Passionem, ac Resurrectionem suam per dies quadraginta Discipulis apparens, loquebatur eis *de Regno Dei*, idest, de Ecclesia ædificanda, & administranda; ad cujus ædificationem, & administrationem, & fides & sacramenta pertinent. Neque enim omnia, quæ fecit Jesus, scripta sunt, ut ait Joannes, *cap. ultimo*, *vers.* 25. ea tamen a Christo indicata, vel promissa fuisse, suis locis ostendetur ostendetur.

VIII. Secunda vero pars non adeo explorata quovis tempore fuit. Veteres enim Scolastici quidam, sacramenta Confirmationis, & Extremæ unctionis, mediate tantum a Christo, nimirum per Apostolos fuisse instituta docuerunt: quam opinionem expresse Ecclesia non damnavit. Quapropter Tridentini Patres, *Can. citato*, dum statuerunt, omnia sacramenta fuisse a Christo instituta, a voce *per se*, seu *immediate* consulto abstinuerunt. Et *Sess.* 14. *cap.* 1. loquens de Extremæ unctionis institutione dicit, eam fuisse *Apud Marcum quidem* (*cap.* 6.) *insinuatam, per Jacobum autem Apostolum, ac Domini fratrem fidelibus commendatam, & promulgatam*. Cavit enim Sacra Synodus, ne opiniones inter Catholicos agitari solitas proscriberet; qualis erat opinio Hugonis a S. Victore, & Magistri Sent. qui extremam unctionem a Jacobo Apostolo institutam scripserunt: & Halensis, ac S. Bonaventuræ, qui Confirmationem post Apostolorum tempora in Concilio Meldensi institutam docuere. Sed unice intenta fuit, ut Lutheranos, ac Sectarios damnaret, qui negabant, aliqua sacramenta esse divino jure instituta.

IX. Verum omnia sacramenta fuisse a Christo Domino immediate instituta omnino tenendum est; & qui oppositum sentiret, temeritatis notam non effugeret: cum Concilium Tridentinum in sententiam affirmantem potius propendat, & nemo post ipsum oppositum tenere ausus fuerit. Quæ enim ab Ecclesia ex instinctu Spiritus Sancti instituta sunt, non ea dicere solemus a Christo esse instituta: sicut nec illa, quæ immediate ab Ecclesia solum præcepta sunt, quamvis ea Deus mediate præceperit, dum Ecclesiæ parendum decrevit, dicuntur a Deo fuisse præcepta. Unde dici debet, Concilium Meldense Confirmationem non institutisse, sed a Christo institutam promulgasse; sicut & Tridentinum *Sess.* 14. dicit, Extremam unctionem a Christo institutam, fuisse a Jacobo promulgatam.

X. Hujus etiam urgens ratio est. Nam sacramenta veteris Legis a Deo fuerunt immediate instituta, a Moyse autem solum promulgata; ut patet ex libris Exodi, & Levitici, in quibus cum aliquid novi instituitur, semper legitur: *Locutus est Dominus ad Moysem*; ergo multo magis decuit, ut sacramenta novæ Legis, quæ præstantiora sunt, ab ipso Deo immediate instituerentur, & ab homine, vel Ecclesia solum promulgarentur. Unde Apostolus, 1. Cor. 4. *v.* 1. *Sic nos* (inquit) *existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei*, non dixit *Institutores*, sed *Ministros*, *Dispensatores*. Et hoc, ut supra dicebamus ex Augustino, ne homines spem reponerent in homines.

XI. Hinc meram dispensandi sacramenta potestatem, ac ritus in eis administrandi præscribendi pro rerum, ac temporum varietate, salva tamen semper eorum substantia, fatetur Tridentinum, *Sess.* 21. *Cap.* 2. Cujus pulchram rationem dat S. Thom. in *Supplem.* 3. *part. quæstion.* 6. Et in 4. dist. 17. quæstion. 3. art. 1. quæstion. 1. *Quia Ministri Ecclesiæ instituuntur in Ecclesia divinitus fundata. Et ideo institutio Ecclesiæ præsupponitur ad operationem Ministrorum, sicut opus creationis præsupponitur ad opus naturæ. Et quia Ecclesia fundatur in fide, & in sacramentis; ideo ad Ministros Ecclesiæ novos articulos fidei edere, aut editos removere, aut nova sacramenta instituere, aut instituta removere, non pertinet: sed hoc est potestatis excellentia, quæ soli debetur Christo, qui est Ecclesiæ fundamentum.*

XII. Si dicas. Non omnium sacramentorum institutio est scripta, sed aliquorum est tantum tradita: sed ut Augustinus docet, *Epist.* 118. modo 54. ad Januarium: *Illa autem* (inquit) *quæ non scripta, sed tradita custodimus quæ quidem toto terrarum Orbe observantur, datur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata, atque statuta retineri*; ergo &c.

XIII. Respondeo in primis falsam esse maj. Ut enim diximus: esto aliquorum sacramentorum institutio expressa non legatur in Scripturis, in eis tamen insinuatur. Deinde Augustinus ibi de sacramentis non loquitur, sed de ritibus, ac ceremoniis, & præsertim Festis: sicut quod *Domini Passio, & Resurrectio, & Ascensio in Cælum, & Adventus de Cælo Spiritus Sancti anniversaria solemnitate celebrantur*. Cæterum de sacramentis loquens, ea omnia a Christo Domino instituta fuisse superius dixerat.

QUÆSTIO VII.

De Sacramentorum Ministris.

DE Ministris, seu dispensatoribus sacramentorum quæremus primo. Quis sit ministerii capax. Secundo: An in Ministro requiratur intentio, & qualis. Tertio: An in eo requiratur fides. Quarto: An probitas.

DUBIUM I.

Quinam sit idoneus Sacramenti minister.

§. I.

An sit solus Homo.

DOcuit Scotus, Angelum in corpore assumpto posse esse, de Lege ordinaria, Ministrum Baptismi. Attamen cum S. Thoma, 3. *part. q.* 64. *art.* 7.

I. Dico primo. Solos homines, non autem Angelos, de Lege ordinaria posse esse Ministros Baptismi, & aliorum sacramentorum. Probo primo ex Apostolo, ad Hebr. 5. v. 1. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum*. Sed Angeli non sunt constituti ordinarii Ministri sacramentorum.

Secundo, ratione S. Thom. Tota Virtus sacramentorum a Passione Christi derivatur, quæ est Christi, secundum quod homo: sed Christo, secundum quod homo conformantur homines, non Angeli; ergo soli homines sunt sacramentorum Ministri.

Tertio. Illi soli possunt esse ordinarii sacramentorum Ministri, quibus Christus sacramentorum institutor contulit hanc potestatem: sed hanc contulit solis hominibus; ergo &c. Min. prob. Solis hominibus; *Matth.* 28. dixit: *Euntes docete omnes Gentes baptizantes eos*. Solis hominibus, *Luca* 22. dictum est: *Hoc facite in meam commemorationem*. Solis hominibus, *Joann.* 20. *Quorum remiseritis peccata &c.* Dicta enim hæc sunt Apostolis, qui erant homines.

II. Sed dices. Si iste discursus robur habet, evincit etiam, solos homines viatores, non vero comprehensores esse sacramentorum ordinarios Ministros: nam sicut Christus citatis locis solos homines alloquebatur, ita etiam alloquebatur solos viatores: sed hoc est falsum. Tum quia: in Beatis adhuc manet character sacerdotalis. Tum quia: nullus Patrum, inter conditiones requisitas ad Ministrum, posuit statum viatoris.

III. Hæc instantia tangit difficultatem hic agitari solitam: An ordinarius Minister sacramentorum sit solus homo viator, an vero etiam Comprehensor. In hac duæ sunt opiniones. Una negans, homines Comprehensores, ex vi institutionis Christi, esse constitutos Ministros ordinarios sacramentorum: quia licet in illis adhuc maneat character, quem acceperunt in via: non manet tamen ad usum, sed ad distinctionem solum, & ornatum. Immo status viatoris recensetur inter conditiones, quas Paulus Apostolus, *Hebr.* 5. *v.* 2. prærequirit in ordinario Ministro, nempe: *Qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant quoniam & ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam, & pro semetipso offerre pro peccatis*. Et rursus: cum sacramenta instituta sint pro statu viæ, & pro Ecclesia hic militante: consentaneum est, quod ordinarius eorum Minister, sit pars ejusdem Ecclesiæ, & de corpore viatorum; qui soli, sicut possunt sacramenta recipere, ita & possint ea ordinarie conferre.

Altera est affirmans. Ita ut si Comprehensor in corpore glorioso appareret, aut miraculose resurgeret; absque novo miraculo, & commissione speciali Christi posset et characterem jam suscepto, & sacramenta conficere, ac ministrare. Cui videtur suffragari S. Thomas, *art.* 7. supra citato, *ad* 2. ubi dicit: quod *Sancti, qui sunt in Cælo, sunt similes Angelis quantum ad participationem gloriæ, non autem quantum ad conditionem naturæ; & per consequens neque quantum ad sacramenta*. Cumque Angeli, saltem via extraordinaria, possint ministrare sacramenta, ut dicemus; homines Comprehensores id poterunt via ordinaria; supposito tamen, quod per miraculum, vel assumerent corpus, vel iterum corpori unirentur.

Huic opinioni adhærerem, in casu tamen, quo anima beata iterum corpori uniretur, ut in Resurrectione fiet. Nam tunc esset homo: & si adhiberet omnia ad valorem sacramenti necessaria, cum habeat characterem, posset ex vi institutionis Christi, absque nova commissione, verum sacramentum conficere, ut Minister tamen extraordinarius. Nam minister ordinarius, præter hoc, debet esse viator, & conversari cum hominibus, & cum illis infirmitate circumdari, ut ait Apostolus.

IV. Sed dices primo. Si quis ex Pontificibus mortuis, & beatis resurgeret, non esset habendus ut Pontifex; ergo neque ut sacramenti minister —— Respondeo, nego consequ. Quia dignitas Pontificia dicit potestatem jurisdictionis, quæ morte expirat.

V. Dices secundo. In hac opinione fieret, ut Sacerdos anima, & corpore in Inferno damnatus, si haberet ibi panem, & vinum, posset illa ibi consecrare; Et si fuisset Episcopus, ab eo ibi possent ordinari Sacerdotes: ut quæ absona sunt —— Respondeo, conc. totum, absolute loquendo, & quantum est ex vi characteris. Sed Deus neque hoc permisit neque permittet unquam, ut quis in Inferno, aut etiam in Cælo exerceat potestatem sacerdotalem, esto hæc in eo remaneat.

VI. Dico secundo. Possunt Angeli facultate extraordinaria accepta a Christo fieri Ministri sacramenti. Loquor autem de ministerio, quo conficitur sacramentum, non quo sacramentum jam confectum pure exhibetur; ut cum alicui Eucharistia porrigitur. Neque enim est dubium, quod quicumque daret Eucharistiam jam consecratam, sive homo, sive Angelus sit, valide daret. Hoc docet S. Thom. *art.* 7. citato, his verbis: *Sciendum tamen, quod sicut Deus virtutem suam non alligavit sacramentis, quin posset sine sacramentis effectum sacramentorum conferre: ita etiam virtutem suam non alligavit Ecclesiæ Ministris, quin etiam Angelis possit virtutem tribuere ministrandi in sacramentis*. Unde narrat Nicephorus, *lib.* 11. *Eccles. cap.* 20. Sanctum Amphilochium in deserto ab Angelis consecratum fuisse in Episcopum ejusque consecrationem ratam a cæteris Episcopis habitam fuisse.

Addit tamen S. Thomas: quod *Quia boni Angeli sunt nuntii veritatis, si aliquod sacramentale ministerium a bonis Angelis perficeretur, esset ratum habendum; quia deberet confiteri hoc fieri voluntate divina: sicut quædam templa dicuntur Angelico ministerio consecrata* (ut Templum S. Michaelis in Monte Gargano, & D. Dionysii in Gallia prope Parisios erectum. de quo Gaguinus, lib. 3. c. 2. & 3.) *Si vero Dæmones, qui sunt spiritus Mendacii, aliquod sacramentale ministerium exhiberent, non esset ratum habendum*.

VII. Quare impie desipuit Lutherus, *leg. de Missis privatis, & Unct. Sacerd.* dum asseruit: *Si Diabolus ipse veniret, & ego postea rescirem, Diabolum sic irrepsisse in officium Pastoris Ecclesiæ specie hominis vocatum ad prædicandum, & publice in Ecclesia docuisse, celebrasse Missam & absolvisse a peccatis, & tali munere functum esse juxta institutionem Christi; tunc cogeremur fateri, sacramenta ideo non esse inefficacia, sed verum Baptismum, verum Evangelium, veram absolutionem, verum sacramentum corporis & sanguinis Christi nos accepisse*. Mirum tamen non est, Lutherum tantam fidem Diabolo habere; cum ejus suasu etiam ad abrogandam Missam promotus fuerit, ut ipse testatur, *l. de Missa Angulari*. Impie tamen, inquam, non enim esset credendum, Diabolum tantam potestatem a Deo accepisse. Idcirco cum mulier obsessa multos baptizasset in oriente Episcoporum judicio, ii omnes iterum abluti fuerunt, ut scribit Firmilianus Cæsariensis Episcopus ad Sanctum Cyprianum.

VIII. Si autem dicas: Quomodo Angeli etiam boni possunt sacramenta conficere, quæ vera fiat; si ad hoc requiritur verborum prolatio, quæ in Angelis, etiam corporibus assumptis, esse non potest, ut docet S. Thom. 1. *part. q.* 51. *art.* 3. *ad* 4.

Respondeo, in Angelis quidem etiam assumptis corporibus, non posse dari veram verborum prolationem; si per ly *veram* intelligatur prolatio vitalis, seu vitaliter prolata: posse tamen esse in eo veram verborum prolationem: si per ly *veram* intelligantur verba significativa. Nam hæc verba *Ego te baptizo* non minus vere significant, ut a Deo elevata, interiorem animæ ablutionem, prolata ab Angelo, quam prolata ab homine.